

Kis-Balaton Projekt

AQUAPROFIT

Emlékeztető

2008. február 14-i Kis-Balaton egyeztető fórumról

Fórum vezetője:	Korcsog Attila, projektvezető
Résztvevők:	Szimandel Dezső, Baranya Sándor, Dr. Pomogyi Piroska, Dr. Müller Zoltán, Dr. Aradi Csaba, Kovács Zoltán, Megyer Csaba, Toldi Miklós, Székely Erzsébet, Gál Lajos, Mohari Ferenc, Pfaff András, Farkas Béláné, Iványi Ilona, Fonyó György, Dr. Rátky István, Grubics Míra, Fülöp Bence, Fejes Nóra, Dr. Füle László, Gerentsér Gábor, Szánthó Éva
Dátum:	2008. február 14.
Helyszín:	Keszthely, Csík Ferenc sétány 1. NYUDUKÖVIZIG üzemmnökségén
Készítette:	Aquaprofit Zrt.

A fórum létrehozásánál a Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütemmel kapcsolatos célok, feladatok, előzmények ismertetése, az érintettek és résztvevők megismerése, a közös nevező megtalálása volt a cél.

NAPIREND:

10.00 – 10.45	A Kis-Balaton története, üzemeltetési tapasztalatok (VIZIG előadás)
10.45 – 11.15	Az üzemeltetés természetvédelmi tapasztalatai (Nemzeti Park)
11.15 – 12.40	Megbízás tárgya, keretei (Korcsog Attila, Fülöp Bence) Műtárgyak, létesítmények bemutatása (Konstruktor Kft., K+K Kft.) Természetvédelmi felmérések (BioAqua Pro Kft. képviselője) Modellezési feladatok (GeneralCom Kft., HuBa Bt. képviselője)
12.40 – 13.00	Eszmecsere
13.00 – 13.40	A fórum működésének ismertetése, működési szabályzat elfogadása
14.00 – 15.00	Ebéd

1. Szimandel Dezső (NYUDU KÖVIZIG)

A NYUDUKÖVIZIG a Kis-Balaton üzemeltetője, képviselőjében Szimandel Dezső tartott előadást a Kis-Balaton múltjáról és az üzemeltetési tapasztalatokról.

1863-óta a Balaton, Kis-Balaton, Alsó-Zala völgy vízrendszer ember által szabályozott rendszer. A felmerülő vízminőségi problémák (eutrofizáció) a Keszthelyi medencében jelentek meg először és mértékük is itt volt a legnagyobb.

Kis-Balaton Projekt

AQUAPROFIT

A KBVR szükségessége a 70-es évek közepén vetődött fel. Az I. ütem megvalósítása 1985-ig tartott, a II. ütemé napjainkig sem fejeződött be. 1992 óta az ideiglenesnek tervezett II. ütem működik. A fenéki tó építése 2004-ben leállt. A KBVR befejezésének új határideje jelenleg 2010. december 31. Bemutatásra került a rendszer jelenlegi állapota. A KBVR szükségességének alátámasztására. Az évek során új szempontok jelentek meg, illetve tudományos vizsgálatokat végeztek.

A Kis-Balaton vízvédelmi rendszer (a továbbiakban KBVR) II. ütemének fő célja a Balatont érő manapság már legfőképp diffúz eredetű terhelés csökkentése mellett természetvédelmi és árvízvédelmi feladatok ellátása.

A KBVR megvalósuló változatának terve, a szakterületek konszenzusa alapján jött létre. Ökológiai, vízminőségi és vízmennyiségi állapotokat is szabályoz, célja a rugalmas vízkormányzás megvalósítása. A II. ütem a Fenéki tó a Zala folyó természetes vízjárásához igazodna. A tározó egyes részei külön-külön kezelhetőek, ezek különválasztása lehetséges. Amennyiben a zalavári belvízöblözetnek az Ingói-berekhez való kapcsolódása megvalósul természetes part határolja majd a rendszert ebből az irányból. A KBVR-ben az Ingói-berek elsődlegesen természetvédelmi szerepet kapna. A Kis-Balaton vízszintje jóval alacsonyabb lenne, mint a korábbi tervekben.

KBVR biológiai, ökológiai monitorizálása, nélkül a későbbi szakszerű üzemeltetés elképzelhetetlen.

2. Megyer Csaba (BINPI)

Megyer Csaba a Balaton Felvidéki Nemzeti Park képviselőjében kiemelte, hogy a II. ütem területén fontos a gyepterület, a kaszálás megvalósítása, továbbá célkitűzésnek kell lenni a jövőben, hogy a területen található faültetvényből erdő fejlődjön. Kiemelte a halászati kezelést, állományszabályozások fontosságát. Véleménye szerint a tervezett vízminőségkezelés kedvezhet a halaknak. Felhívta a figyelmet arra, hogy a balin és garda nem védett faj, de szükséges megvédeni az állományt, mert NATURA 2000-es jelölőfajok.

A Zalavári belvízöblözet kapcsán azt a megoldást tudják támogatni ahol több ponton is meglenne szakítva a gát. Kérés, hogy ne legyen állandó vízfelület a zalavári belvízöblözetben, mert ez nem lenne kedvező természetvédelmi szempontból. Mindegy, hogy hány helyen szaggatják meg a gátat, ha nincs állandó vízborítás a területen az jó a természetvédelem szempontjából. Az egy be és egy kivezetés azonban a halgazdálkodás számára nem elfogadható. A tervezők által javasolt négy megszagatást támogatják.

Rendkívül fontosak a hallépcsők, amelyek megoldják a halak feljutását a Zalába, továbbá szaporodó helynek is megfelelőek lennének a megszűnő szaporodó helyek helyett (Gurgulói bukó).

Kis-Balaton Projekt

AQUAPROFIT

Problémát jelent az invazív fajok megjelenése és tér hódítása. Növekvő feladat az özönfajok visszaszorítása. A kotrásnál figyelni kell, mert a bolygatott felszíneken ezek jelennek meg és szaporodnak legelőször, így további nagy területeket nyernek.

Megyér Csaba kérte egy olyan térkép létrehozását, ahol egyértelmű, hogy melyik mérce adat, melyik mércéhez tartozik. A Nemzeti Park kérése, hogy az I. ütem kifolyónál a vizet ne felső állásnál engedjék, mert olyankor az algaréteg átjut a berekbe.

Mederkotrás esetén a lápi póc állomány sérülhet. Ez abból adódik, hogy a növényzettel sűrűn borított részen találhatóak ezek az állatok. Fontos olyan megoldást kell találni, ahol ez a védett állomány megóvható. A kotrás további problémája a kikotort anyag elhelyezése. Javasolják, hogy a már meglévő depóniákat használják a kikotort anyag elhelyezésére.

A Nemzeti Park szerint szükséges a KBVR megvalósítása, amely során inkább egy mozaikos változatos élőhely létrehozását támogatnák.

3. Fülöp Bence, projekt előkészítése (PELSO 2007 Konzorcium):

A konzorcium feladata a projekt előkészítése. Az érdekelt felek egyetértenek abban, hogy az említett témák fontosak, de voltak olyan területek, ahol ellentétek alakultak ki. Ma már közös cél felé törekednek, amely kedvez a jelenlegi ideglenes állapot megváltoztatására.

A KBVR megvalósításának pénzügyi forrása EU-s, ezért figyelembe kell venni az általuk felállított szabályokat is. A KBVR projekt fő célkitűzései: a Balaton vízminőségének javítása; természeti és ökológiai értékek védelme, árvíz kockázat csökkentése. Fontos a projekt kidolgozásánál, hogy a hierarchikus rendnek meg kell felelni, és az EU-ban prioritásként kezelt célokat figyelembe kell venni annak érdekében, hogy a megvalósításhoz szükséges pénzt a projekt elnyerje.

Az általunk meghatározott indikátorokat fontos jól meghatározni, mert ezeket fogják a döntéshozók elfogadni és ezek alapján fogják eldönteni, hogy a projekt milyen minőségben fog megvalósulni.

Zalán érkező diffúz terhelés főként a mezőgazdaság hatása, melynek megakadályozására a megoldás a helyes mezőgazdasági gyakorlat elterjesztése. A költség hatékony mezőgazdasági szennyezés megakadályozása érdekében a hotspotokra, az erózióra hajlamos területekre fontos figyelni. Ezen területeken erdő létesítése, erózió csapdák alkalmazása szükséges. Ez a megoldás gazdaságosabb lenne, de kockázatosabb is. A jelenlegi törvényi szabályozás nem ad arra lehetőséget, hogy az elétérő területek eltérő támogatásban részesüljenek és túl sok a tulajdonos is.

A környezetvédelmi engedélyeztetés jelenleg folyamatban van. A projekt ősszel fog összeállni, 2009 első negyedévében kerül Brüsszelbe és itt várhatóan két-három hónap

Kis-Balaton Projekt

AQUAPROFIT

szükséges a döntésig. Ha pozitív döntés születik 3 év alatt el kell készülnie a projektnek. Ez véleménye szerint kivitelezhető.

4. **Dr. Rátky István előadása:**

Dr. Rátky István a PELSO 2007 Konzorcium alvállalkozójaként tartott előadást. Fő feladatuk a vízkormányzó műtárgyak tervezéséhez szükséges hidraulikai alapadatok meghatározása. El kell dönteni, hogy HOVA, MILYEN, MEKKORA műtárgyak szükségesek. Új számítások szükségesek az alapadatokban, igényekben, és a kialakításban bekövetkezett változások miatt. Pontos adatokkal kell, hogy rendelkezzenek.

Feltételek:

Világos cél: súlyozott célok, olyan részletességgel és műszaki paraméterekkel jellemezve, hogy azokból meg lehessen határozni az elérésükhöz szükséges műtárgyakat, beavatkozásokat feltételezve azok reális üzemeltetését, gazdaságos fenntarthatóságát. Numerikus modellek, megfelelő adatok, kalibrálás, mértékadó állapotok, feltételezett üzemrend.

A KBVR II. ütem megvalósításának előkészítése során még többször össze kell ülni az érintettekkel. Fontos, hogy mindenki be legyen vonva az együttműködésbe, hogy együtt találjuk ki az új rendszert. Paraméterekhez kell kötni a problémákat, hogy meg tudják oldani. Nem csak a végén, menet közben is legyen párbeszéd.

5. **Fonyó György**

Fonyó György a PELSO 2007 Konzorcium alvállalkozójaként tartott előadást. Fő feladatuk a Kis-Balaton alsó tározó tápanyag-forgalmi modellezése. Modellezéshez szükséges adatok: hidraulikai adatok és meteorológiai adatok, melyek alapján vízminőség modellezést végeznek.

Hozzászólások:

Gál Lajos: Balatoni civil szervezetének nevében

Térségi civil szervezeteket tájékoztatja, hogy a kommunikáció elindult. Fontos a Kis-Balaton térségi polgármesterek bekapcsolása. Van több térségi turisztikai projekt, mely érinti a térséget, véleménye szerint ezek egyeztetése szükséges. Fel kell hívni a szakma figyelmét arra, hogy hol vannak Natura 2000 helyszínek.

Aradi Csaba:

Az eredeti elképzelést jónak tartja. Elvégezték a Kis-Balaton wetland vizsgálatát. Kiderült, hogy a wetlendek időnként foszfort vesznek fel, vagy adnak le. Felmerülhet a kérdés: A felhalmozott törmelékkel és foszforral mi lesz? Egy adott foszforszint után visszaoldódás következhet be.

Az adott területeknek ingadozó vízre, és olykor kiszáradásra van szüksége.

www.kisbalaton.hu

Kis-Balaton Projekt

AQUAPROFIT

Kiemelte, hogy az alsó Zala-völgygel is szükséges lenne foglalkozni. A lebegő növények felveszik a foszfort, de ezzel nem kerül ki a vízből, így a jelenlegi rendszer tartósan nem tudja kivenni. A vízgyűjtő gazdálkodási tervében olyan szempontokat kell figyelembe venni, ami biztosítja a terület egészséges működését. A by pass jó, ha működik, annak érdekében, hogy biztosítsa a Balaton feltöltését.

Az Ingói-berket a regenerálódás ideére jobb víz érintse. Pl: nádszűrő mező létesítése, melyeket folyamatosan kezelni kell. Óvatos üzem és jó monitoring rendszer létrehozását javasolja. Véleménye szerint folyamatos üzemjavítás szükséges, és ha ez nem elegendő, akkor további beavatkozás.

Toldi Miklós

Mennyiben köszönhető a foszforterhelés csökkenése a Kis-Balatonnak? Az elmúlt évben a Zalának mennyiben változott a foszfor terhelése?

Szimandel Dezső válasza: Jó határfoka a Kis-Balatonnak nagyvizeknél van. Kis víz esetén kicsi az eltávolítás, de összeségében kedvező a mérleg.

Toldi Miklós szerint olyan állapot kialakítása lenne az ideális, ami leginkább hasonlítana a régi Kis-Balatonhoz. A három célból kettőt nem tart elfogadhatónak, a természetvédelmi szempontok előtérbe helyezését és a további konszenzusra törekvést viszont támogatja.

2008. február 14-i Kis-Balaton egyeztető fórumon a jelenlévők által közösen tett megállapítások, következtetések:

- A Kis-Balaton (KVBR) jelenlegi készütségi állapotában vízminőségvédelmi és természetvédelmi szempontból sem optimális állapotú. Ebből következően, vízminőségvédelmi, természetvédelmi és árvízvédelmi szempontból indokolt a rendszer továbbtervezése és továbbfejlesztése..
- A Kis-Balaton II. ütemének befejezéséhez nincs olyan már megvalósított rendszer, melynek tapasztalatai közvetlenül felhasználhatóak lennének és nagy biztonsággal, pontosan előre jelezhetőek lennének a várható változások. Ebből következően a változásokhoz alkalmazkodó legnagyobb üzemeltetési szabadságot biztosító változat megvalósítását kell támogatni.
- E változat részleme kell, hogy legyen a by pass lehetősége a régi Zala-mederen keresztül (ennek pontosítása szükséges); az Ingói-berek külön kezelésének és szélesebb határok között ingadozó vízszintszabályozásának lehetősége, a II. ütem újonnan elárasztandó területeinek „wetland-szerű” kezelése.

Kiegészítő kérdések és megjegyzések:

- A Zalavári belvízöblözet ingói berektől független vízborítottsága?
- A 2. sz. terelőtöltésben nincs szükség további műtárgy építésére. Az igényeknek megfelel a jelenlegi 28T műtárgy.

Kis-Balaton Projekt

AQUAPROFIT

- A Zimányi-berek felé a víz beeresztésére a 2. sz. szabályozó műtárgy csak felső vízátbocsátással képes!
- Alsó-felső átvezetés a módosított vízkormányzás új és meglévő zsilipeinél lehetséges.
- 4T műtárgy két nyitása közül az egyik erre alkalmas.
- A II. ütem teljes üzeme esetén a 1. hajózó műtárgy ez nem lehetséges.
- A „wetland-szerű” kezelésem értjük a Zala vízhozamától függően változó mértékű árasztást és természetesen ezzel összefüggésben változó vízszint.
- A „wetland-szerű” kezelés a záloga annak, hogy a továbbfejlesztés eredményeképpen növekedjen az időszakos vízborítású területek aránya.
- A KBVR üzemeltetése, csak természetvédelmi, vízügyi és vízminőségvédelmi szakemberek közös munkájával valósítható meg.
- A KBVR üzemeltetése során folyamatos vízminőségi, technológiai, biológiai ökológiai monitoring rendszert kell működtetni és biztosítani kell, hogy a monitoring eredmények értékelése felől folyamatos visszacsatolás működjön az üzemirányítás felé az optimalizálás érdekében.
- A monitorozás során a folyamatok monitorozására kell a hangsúlyt helyezni.